

EDUCATION AND PEDAGOGY

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.3.1.1>

INNOWACJE W EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ: WYZWANIA I PERSPEKTYWY STOSOWANIA

Uliana Basiuk

*studentka specjalności 012 Edukacja wczesnoszkolna,
studia II stopnia (magisterskie),
programu edukacyjnego 012.00.01 Edukacja wczesnoszkolna Instytutu Pedagogicznego
Kijowskiego Uniwersytetu imienia Borysa Hrinchenki (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0001-8232-8760*

Olena Kovalenko

*kandydat nauk pedagogicznych, docent,
docent Katedry Edukacji Wczesnoszkolnej Instytutu Pedagogicznego
Kijowskiego Uniwersytetu imienia Borysa Hrinchenki (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-5957-7256
e-mail: kovalenko@kubg.edu.ua*

Adnotacja. Podano definitywną charakterystykę takich podstawowych pojęć badawczych, jak: nowacje, innowacje i technologie innowacyjne. Przeanalizowano krajowe dokumenty regulacyjne, które znalazły odzwierciedlenie w kwestiach wdrażania innowacji w procesie edukacyjnym. Na podstawie opracowania badań psychologiczno-pedagogicznych rozróżniono pojęcia nowacji i innowacji. Przedstawiono opracowanie problemu barier antyinnovacyjnych i przedstawiono ich klasyfikację: zewnętrzną (społeczną, organizacyjną, metodyczną, logistyczną) i wewnętrzną (psychologiczną). Opracowano koncepcje i genezę technologii analizy SWOT, na jej podstawie stworzono macierz SWOT wykorzystania innowacyjnych technologii w procesie edukacyjnym placówki przedszkolnej, w której podkreślono mocne, słabe strony, możliwości i zagrożenia wykorzystania innowacji w edukacji wczesnoszkolnej. Wymieniono i przeanalizowano wyzwania związane z wykorzystaniem innowacyjnych technologii w placówkach przedszkolnych, a także przedstawiono perspektywy ich wykorzystania w edukacji wczesnoszkolnej.

Słowa kluczowe: nowacje, innowacje, technologie innowacyjne, krajowe dokumenty regulacyjne, bariery antyinnovacyjne, analiza SWOT, macierz SWOT.

INNOVATIONS IN PRESCHOOL EDUCATION: PROBLEMS AND PROSPECTS OF USE

Uliana Basiuk

*Master's Student
Pedagogical Institute
of Borys Hrinchenko University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0001-8232-8760*

Olena Kovalenko

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Preschool Education
Pedagogical Institute
of Borys Hrinchenko University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-5957-7256
e-mail: kovalenko@kubg.edu.ua*

Abstract. The definitive characteristics of such basic research concepts as innovations, innovations and innovative technologies are revealed. Domestic normative legal documents are analyzed, which reflect the issue of introduction of innovations in the educational process. Based on the development of psychological and pedagogical research, the concepts of innovation and innovation are distinguished. The elaborations of the issues of anti-innovation barriers are presented and their classification is given: external (social, organizational, methodical, material-technical) and internal (psychological). The concepts and genesis of SWOT-analysis technology are developed, on its basis the SWOT-matrix of use of innovative technologies in the educational process of preschool institution is created, in which the strengths, weaknesses, opportunities and threats of use of innovations in preschool are singled out. The problems of using innovative technologies in preschool are listed and analyzed, as well as the prospects of their use in preschool education are outlined.

Key words: novation, innovation, innovative technologies, domestic normative-legal documents, anti-innovation barriers, SWOT-analysis, SWOT-matrix.

ІННОВАЦІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ

Уляна Басюк

*студентка магістратури
Педагогічного інституту*

Київського університету імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-8232-8760

Олена Коваленко

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту*

Київського університету імені Бориса Грінченка (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-5957-7256

e-mail: kovalenko@kubg.edu.ua

Анотація. Розкрита дефінітивна характеристика таких основних понять дослідження, як новації, інновації та інноваційні технології. Проаналізовані вітчизняні нормативно-правові документи, в яких знайшли відображення питання впровадження інновацій в освітньому процесі. На основі опрацювання психолого-педагогічних досліджень розмежовані поняття новації та інновації. Представлені опрацювання питання антиінноваційних бар'єрів та подана їхня класифікація: зовнішні (соціальні, організаційні, методичні, матеріально-технічні) та внутрішні (психологічні). Опрацьовані поняття та генезис технології SWOT-аналізу, на її основі створено SWOT-матрицю використання інноваційних технологій в освітньому процесі дошкільного закладу, в якій виокремлені сильні, слабкі сторони, можливості та загрози використання інновацій у дошкільлі. Перелічені та проаналізовані проблеми використання інноваційних технологій у дошкільному закладі, а також окреслені перспективи їхнього використання в дошкільній освіті.

Ключові слова: новації, інновації, інноваційні технології, вітчизняні нормативно-правові документи, антиінноваційні бар'єри, SWOT-аналіз, SWOT-матриця.

Вступ. Активне реформування освіти в Україні і дошкільної зокрема зумовлює потребу в пошуку та використанні нових форм і методів освітнього процесу. Інноваційна діяльність закладів дошкільної освіти України є важливою сполучною ланкою всієї системи освіти, яка стрімко розвивається та виходить на новий етап якості. Саме використання інновацій є показником сучасності, поступу вперед, орієнтування освіти на особистість дитини, на виховання її світогляду, який набуває нових позитивних рис – гармонійності, бажання пізнавати світ, усвідомлення себе в суспільстві як всебічно розвиненої, активної особистості. Співіснування двох стратегій організації навчання – традиційної та інноваційної, групою вчених вважається найбільш значущою особливістю сучасної системи освіти. Терміни «традиційне (нормативне) навчання» та «інноваційне навчання» були запропоновані науковцями у доповіді Римському клубу (1978 р.), який звернув увагу світової наукової громадськості на неадекватність принципів традиційного навчання вимогам сучасного суспільства до особистості, її пізнавальних можливостей. Інноваційне навчання трактувалось у доповіді як процес і результат навчальної та освітньої діяльності, що стимулює новаторські зміни у культурі, соціальному середовищі. Воно орієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі завдяки розвитку здібностей до творчості, різноманітних форм мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми (Дичківська, 2012: 8–9).

Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена і тим, що найважливішим чинником ефективності модернізації дошкільної освіти є наявність у дошкільному закладі науково-обґрунтованої та дієвої системи управління використанням інноваційних технологій. Саме тому нашою метою було виявлення проблем, що виникають у процесі впровадження інноваційних технологій в освітній процес дошкільного закладу та окреслення перспектив їхнього використання.

Основна частина. На першому етапі завданням нашої роботи було опрацювання дефінітивної характеристики основних понять дослідження. Для цього були використані енциклопедії, словники, довідники тощо. Академічний тлумачний словник української мови (1970–1980 рр.) слово «інновація» тлумачить як нововведення, новітню зміну чи винахід (Академічний тлумачний словник).

Енциклопедія освіти розкриває поняття «інновації в освіті» як процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, в результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану. Слово «інновація» має комплексне значення, оскільки складається з двох форм: власне, ідеї та процесу її практичної реалізації (Кремень, 2008).

Словник-довідник з професійної педагогіки визначає термін «інноваційні технології» як сукупність засобів і методів навчально-виховного процесу, спрямованих на досягнення прогнозованого результату, що передбачають особистісно-орієнтовану взаємодію викладача і того, хто навчається, в процесі взаємних

опосередкованих і безпосередніх впливів. Викладач із носія наукової інформації перетворюється на організатора процесу пізнання того, хто навчається, стає його помічником і радником; той, хто навчається, з об'єкта навчання перетворюється на його суб'єкт (Семенова, 2006: 79).

Впровадження інноваційних технологій неможливе без такої риси педагога, як інновативність. Це поняття вдало конкретизовано в Термінологічному словнику з інноваційної діяльності вчителя: інновативність тлумачиться як емоційне-оцінне ставлення до нововведень, відмінність у сприйнятливості суб'єктами інновацій, нових ідей, досвіду (Огієнко, 2016).

Зважаючи на те, що в закладах освіти не рідкі випадки використання не інновацій, а міфів про них (профанацій), то на другому етапі роботи ми опрацювали вітчизняні нормативно-правові документи і проаналізували, як це питання висвітлено в них. Слід зазначити, що інноваційну діяльність в освіті регламентує низка документів, а саме: Закони України «Про освіту» та «Про інноваційну діяльність», Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності, Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад тощо. Цінне те, що саме в Законі України «Про інноваційну діяльність» визначені правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності в Україні, зокрема і в освітній галузі. Законодавець дає визначення низці термінів та правильне, адекватне їхньому значенню, вживання. Саме ці документи спрямовані допомогти грамотній організації та скеровувати інноваційну й експериментальну діяльність у вітчизняних закладах освіти, оскільки на практиці нерідкістю є перекручення у цій сфері.

Змістом нашої роботи на третьому етапі було опрацювання психолого-педагогічних досліджень з обраного питання. Теоретичні аспекти дослідження інновацій, розкриття основних понять, структуру інноваційної діяльності, виокремлення етапів впровадження інновацій в освітню діяльність та їхні проблеми знаходимо у дослідженнях Л. Даниленко, В. Загвязинського, В. Кременя, В. Лугового, М. Поташника, А. Хуторського, Н. Юсуфбекової та інших науковців. Проблеми педагогічних інновацій в освіті досліджують Г. Беленька, Н. Гавриш, І. Дичківська, О. Дубасенюк, О. Коваленко, Л. Козак, К. Крутій, А. Підласий, І. Підласий, Т. Піроженко, Т. Поніманська, Т. Пономаренко, С. Сисоєва та інші.

Чітко розрізнити терміни «новація» й «інновація» закликають І. Підласий та А. Підласий. Вони звертають увагу на те, що для позначення новацій, заміни чого-небудь новим, існує нормативне англійське слово «novation». Інновація ж означає таке нововведення, що здійснюється в системі внаслідок її власних («in» – всередині) ресурсів, резервів. Аналізуючи нинішні перетворення, нововведення в освіті, необхідно визначити, чи здійснюються вони за рахунок внутрішніх, ще невикористаних резервів педагогічної системи і чи є ці нововведення інноваціями в повному розумінні цього слова (Підласий та ін., 1998: 3).

Інновацію в освіті сучасні українські вчені розглядають як процес створення, поширення і використання нових засобів (нововведень) для розв'язання тих педагогічних проблем, які досі вирішувалися по-іншому (О. Савченко); як «...комплексний, цілеспрямований процес створення, розповсюдження і використання новацій...» (Л. Ващенко); як результат (продукт) творчого пошуку або особи колективу, що відкриває принципово нове в науці й практиці, як результат народження, формування і втілення нових ідей (В. Паламарчук); як процес і кінцевий результат інноваційної діяльності (О. Попова); як процес оновлення чи вдосконалення теорії і практики освіти, який оптимізує досягнення її мети (Л. Даниленко); як нововведення, новаторство, створення нового, суспільно значущого продукту діяльності людини, який узагальнено характеризується двома ознаками: перетворенням явищ, речей, процесів, а також новизною та оригінальністю (А. Бурова).

Окрім того, деякі автори вирізняють поняття «інноваційний процес». Так, І. Дичківська трактує це поняття як комплексну діяльність зі створення, освоєння, використання та розповсюдження нововведень (Дичківська, 2012: 17).

Науковці зазначають, що введення будь-якого процесу в життєдіяльність людини, організації, освітньої системи на тому чи іншому етапі зіштовхується з певними проблемами, перешкодами, бар'єрами. Ми не вважаємо це причиною для того, щоб зупинитись і не продовжувати започатковану справу. Навпаки, це слушна нагода проаналізувати власні дії, зрозуміти, чи відповідає поставлена мета кінцевому результату, усунути можливі перепони, таким чином зміцнивши ідею власного проєкту. Саме цю проблему ми досліджували на четвертому етапі роботи.

В теорії і практиці менеджменту доволі часто використовується метод SWOT-аналізу. Можливо, він і нам допоможе у виявленні проблем у разі використання інноваційних технологій в дошкільному закладі. Але спершу ми вирішили розібратись в цьому понятті і методі. Наше опрацювання низки друкованих видань продемонструвало, що це поняття вперше було введено у 1963 р. в Гарварді на конференції з проблем бізнес-політики професором Кеннетом Ендрюсом (Ендрюс, 1951). У 1965 р. професорами Гарвардського університету (Едмундом Леаррнедом, Роландом Крістенсенем, Кеннетом Ендрюсом та Вільямом Гуттом) цей метод був деталізований і запропонований авторами для використання у розробці стратегії діяльності фірми. Деталізація полягає в тому, що професорами була запропонована схема LCAG (за першими літерами їхніх прізвищ). Цей метод полягає у розподілі чинників і явищ на чотири категорії: сили та слабкості (внутрішній стан відображається переважно цими критеріями), можливості, що відкриваються для його реалізації, і загрози, пов'язані з його здійсненням. Дві останні належать до зовнішніх критеріїв. Цінне те, що метод SWOT-аналізу дозволяє провести глибокий аналіз, детальне дослідження зовнішнього і внутрішнього середовища (Абалонин, 1999; Черниш, 2010).

Отже, наведений аналіз дозволить нам не тільки проаналізувати проблеми використання інноваційних технологій у ЗДО, а й дасть можливість віднайти можливі рішення, що сприятимуть розв'язанню цих проблем та загроз (табл. 1).

Для проведення SWOT-аналізу ми керувалися дослідженнями таких науковців, як Г. Беленька, А. Гончаренко, І. Дичківська, Н. Дятленко, Л. Калуська, О. Коваленко, Л. Козак, К. Крутій, Л. Меленець, Т. Пономаренко, І. Романюк, О. Рудік, Г. Смольникова, О. Таран, та інших. У працях цих дослідників знаходимо опис проблем і недоліків використання інноваційних технологій в дошкільному закладі, а також перспективи та шляхи вирішення означених проблем. Результати дослідження ми представили в таблиці 1.

Таблиця 1

SWOT-аналіз використання інноваційних технологій в ЗДО

СИЛЬНІ СТОРОНИ (ПЕРЕВАГИ)	СЛАБКІ СТОРОНИ (НЕДОЛІКИ)
<ol style="list-style-type: none"> Інноваційний потенціал ЗДО: наявність матеріально-технічної і науково-методичної бази, високий рівень професійної кваліфікації управлінців і педагогів. Здійснення управлінською підсистемою модернізованих функцій управління. Знання педагогами сучасних методологічних підходів, педагогічних інновацій. Якісний методологічний супровід інноваційного процесу в ЗДО. Підвищення якості освіти. Гуманістична спрямованість освітніх інноваційних процесів. Орієнтація на особистісну сутність вихованців, розвиток творчої, фізично здорової, соціально та морально сильної особистості. 	<ol style="list-style-type: none"> Низький рівень поінформованості керівників ЗДО про інновації, які впроваджуються у закладах дошкільної освіти міста, району, країни. Недостатня підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої освіти щодо здійснення інноваційної діяльності. Низька компетентність вихователів, які не мають вищої освіти. Нерозуміння вихователями нових підходів до освітньої діяльності, недостатній рівень знань нормативно-правової бази щодо вдосконалення системи освіти. Недостатнє фінансування ЗДО, відсутність чи недостатнє наповнення освітніх осередків. Низька інформаційно-комунікаційна грамотність педагогів.
МОЖЛИВОСТІ	ЗАГРОЗИ
<ol style="list-style-type: none"> Результатом інноваційної діяльності є інноваційний продукт чи продукція – нові конкурентоздатні інноваційні послуги. Здійснення теоретичної підготовки педагогічних працівників з питань інноваційної діяльності. Систематичний психолого-педагогічний супровід інноваційної діяльності. Психологічні зміни у свідомості керівних кадрів ЗДО (високий рівень мотивації творчих досягнень). Оптимальна відкритість ЗДО як соціально-педагогічної системи. Високий рівень взаємодії ЗДО з сім'ями вихованців. 	<ol style="list-style-type: none"> Антиінноваційні бар'єри педагогів щодо впровадження та використання інноваційних технологій. Відсутній чи неякісний методичний супровід інноваційної діяльності. Авторитарне навіювання керівниками ЗДО необхідності впровадження інновацій задля позитивного іміджу закладу. Низький рівень управління ЗДО в умовах інноваційної діяльності. Відсутність педагогічних кадрів у ЗДО, зокрема вихователя-методиста. Сприймання інновацій вихователями та батьками як модного тренду, а не самодостатнього освітнього процесу. Неякісні авторські методики впровадження інновацій. Несприятливий психологічний клімат у колективі, недостатня підтримка інноваційної діяльності педагога колегами. Відсутність чи недостатня поінформованість батьків вихованців щодо використання інноваційних технологій у ЗДО.

Таким чином, проаналізувавши вищевказану SWOT-матрицю, в нас виникає чітке бачення того, що використання інноваційних технологій в освітньому процесі дошкільного закладу – це складний та специфічний процес, структуру якого утворюють як сильні сторони, так і певні проблеми та загрози.

На проблемі низького чи недостатнього рівня управління ЗДО в умовах інноваційної діяльності наголошує Т. Пономаренко. Дослідниця стверджує, що «...модернізація системи дошкільної освіти, її розвиток потребує культуровідповідного управління процесом впровадження педагогічних інновацій у практику освітніх закладів. Інноваційна діяльність не знайшла широкого впровадження в практиці роботи сучасних дошкільних закладів. Педагоги-практики часто віддають перевагу традиційному навчанню. Причинами цього є низька інноваційна кваліфікація педагогів; невміння або небажання виконувати діагностичне обстеження дітей; нерозуміння керівниками суті інноваційної діяльності тощо. Такий стан впровадження інновацій у педагогічний процес дошкільних закладів свідчить про недостатній рівень управлінської культури чинних керівників» (Пономаренко, 2006: 105–107).

Суголосним висловлюванню Т. Пономаренко є зауваження Г. Смольникової, яка підкреслює недостатню управлінську культуру керівників дошкільних закладів в умовах інноваційної діяльності: «...вихователів-методистів (94,5%), які обізнані в інноваційних технологіях для дітей дошкільного віку, значно більше, ніж директорів дошкільних закладів (74,5%). Такі результати, вочевидь, тісно пов'язані з рівнем поінформованості керівників про інновації, що впроваджуються у закладах дошкільної освіти району, міста, області, країни, а також з наявним позитивним чи негативним досвідом інноваційної діяльності, фінансовими затратами на її технічне оснащення, кваліфікаційним рівнем педагогів, браком часу директорів/завідувачів на цю діяльність» (Смольникова, 2018: 131).

Однією з найбільш поширених проблем щодо використання інноваційних технологій психологи та педагоги вважають антиінноваційні бар'єри. На нашу думку, найбільш вдале визначення та обґрунтування таких

перешкод знаходимо у дослідженнях І. Дичківської. Розділяємо думку вченої щодо класифікації антиінноваційних бар'єрів. До зовнішніх антиінноваційних бар'єрів І. Дичківська відносить: соціальні (несумісність нового з наявним досвідом і цінностями, заведеними у суспільстві), організаційні (протидія керівних органів освіти втіленню нововведень), методичні (брак методичного забезпечення нововведень), матеріально-технічні (навантаження педагогів, побутові умови, рівень заробітної плати). До внутрішніх бар'єрів відносяться психологічні (особистісні), які приховують глибинні особистісно-професійні проблеми (Дичківська, 2012: 235).

У SWOT-матриці визначаємо ще одну суттєву проблему, яка зустрічається в процесі використання інновацій у ЗДО, – недостатня підготовка майбутніх педагогів у закладах вищої освіти щодо інноваційної діяльності. Найбільш повно це питання розкрито І. Дичківською. Так, зокрема, нею визначені поняття готовності до інноваційної педагогічної діяльності та інноваційної компетентності педагога; виділені основні принципи інноваційної діяльності педагога; наведено перелік професійних та особистісних якостей педагога, підготовленого до інноваційної професійної діяльності; перелік показників для визначення готовності педагога до інноваційної діяльності; виокремлено рівні сформованості готовності до педагогічних інновацій тощо (Дичківська, 2012: 276–295).

Ми цілком поділяємо твердження І. Дичківської про те, що для багатьох педагогів-практиків характерний низький рівень сформованості інноваційної поведінки, готовності до інноваційної діяльності, що значною мірою є результатом, за словами дослідниці, традиційного вузівського навчання (Дичківська, 2012: 289). Навчально-дисциплінарна модель організації освітнього процесу в практиці роботи ВНЗ усталилася впродовж багатьох років. А побудова освітнього процесу за такою моделлю призвела до наслідків, які психологи назвали «ефектом завченої безпомічності». Звісно, про інноваційну діяльність в такій ситуації говорити марно.

На думку Л. Козак, сьогодні закладам дошкільної освіти потрібні фахівці, здатні на високому рівні надавати освітні послуги, вносити у власну діяльність прогресивні ідеї, запроваджувати нововведення, вміло поєднувати традиційне з новим, забезпечувати цілісний розвиток особистості дитини. Завданням другого (магістерського) рівня вищої педагогічної освіти є підготовка висококваліфікованих педагогічних працівників для усіх складників освіти, які здатні розв'язувати складні завдання та проблеми навчання, виховання й розвитку, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, характеризується невизначеністю умов і вимог. Вони мають бути здатні брати участь у створенні та впровадженні нового змісту освіти і новітніх методик (технологій) навчання, поєднувати власну педагогічну діяльність на високому професійному рівні з поширенням кращої практики, з експертною діяльністю та наставництвом на основі власного педагогічного досвіду (Концепція розвитку педагогічної освіти, 2018).

У цьому контексті актуальності набуває підготовка майбутніх магістрів з дошкільної освіти до інноваційної професійної діяльності, об'єктом вивчення та діяльності яких є організація дошкільної освіти, освітня і психолого-педагогічна інноватика, організація та забезпечення освітнього процесу в закладах вищої освіти з підготовки фахівців для системи дошкільної освіти за прикладом Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка (Козак, 2021: 19). Суголосні з позицією Л. Козак щодо цієї проблеми Г. Беленька, А. Кучай та інші дослідники (Беленька, 2012: 84; Кучай, 2020: 33).

Ще однією проблемою, виокремленою нами у SWOT-матриці, є те, що деякі керівники дошкільних закладів, вихователі, батьки сприймають інновації як модний тренд, а не самодостатній освітній процес. Г. Беленька, Н. Гавриш, Л. Козак та інші науковці зазначають, що сьогоденні дошкільнята потребують цікавого, проблемно-ігрового, розвивального, особистісно-орієнтованого освітнього процесу, який забезпечується використанням сучасних форм, методів, технологій навчання та виховання. Впровадження таких форм організації освітнього процесу в практику роботи закладів дошкільної освіти забезпечує оновлення системи освіти та сприяє розвитку інноваційної особистості дитини (Козак, 2020: 54–55).

У SWOT-матриці визначаємо ще одну суттєву проблему – використання неефективних авторських методик інноваційної діяльності. На цьому акцентують свою увагу К. Крутій, І. Підласий та інші вчені. Вони зазначають, що гармонійний освітній процес у сучасному закладі освіти можливий тільки як ретельне відтворення попередньо спроектованої педагогічної технології. Переважна більшість педагогів не знають класичних технологічних процедур, приховуючи свій непрофесіоналізм за гаслами «творчості» й «авторських методик». Отже, ніхто не гарантує якості навчання і виховання (Крутій, 2016; Підласий та ін., 1998: 4).

Паралельно спливає ще одна проблема – оцінювання та експертиза педагогічних інновацій (І. Батуріна, Ю. Гершунський, Л. Даниленко, І. Підласий, В. Полонський, Н. Юсуфбекова та інші). Під експертизою психолого-педагогічних інновацій автори розуміють проведення таких операцій і дій, як: оцінювання інновацій; діагностика результатів їх здійснення; прогнозування їхньої життєздатності та конкурентоспроможності (Даниленко та ін., 2001: 14).

Тому, на нашу думку, педагогам і директорам дошкільних закладів варто скористатися критеріями оцінки педагогічних інновацій, запропонованими сучасними вітчизняними дитячими психологами, зокрема Т. Піроженко (Коваленко, 2009: 96–97; Піроженко, 2000: 3–4).

Виходячи з вищезазначеного, окреслюємо своє розуміння проблем використання інновацій в освітньому процесі і пропонуємо етапи їх вирішення на сучасному рівні управління розвитком ЗДО з використанням інноваційних технологій. По-перше, характерною ознакою використання інноваційних технологій в управлінні ЗДО є творчий пошук, експериментальна робота в закладі з метою вироблення системи стратегічного управління розвитком закладу дошкільної освіти. По-друге, потрібне всіляке залучення до закладу висококваліфікованих працівників, тому необхідним є планування заходів з підвищення професійної майстерності

педагогічних працівників, а також постійна профорієнтаційна робота серед молодих батьків вихованців ЗДО та старшокласників сусідніх шкіл. По-третє, для впровадження інноваційних технологій в ЗДО слід постійно поповнювати фонди: нормативно-правових та інструктивно-методичних документів (накази, листи, інструкції, методичні рекомендації); наукової, методичної та дитячої літератури (як друкованої, так і електронної); предметної наочності, матеріалів перспективного педагогічного досвіду працівників ЗДО щодо впровадження інноваційних технологій на рівні району, міста, області, країни та країн ЄС.

Висновки. Проаналізувавши дослідження науковців, варто зазначити, що впровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти є необхідністю, сучасним поступальним рухом, який призводить до якісно позитивних змін у вихованні та освіті маленьких особистостей. На підставі дослідження нами була виведена така формула: «впровадження інновацій в освітній процес закладу дошкільної освіти = необхідність + модний тренд» (Басюк та ін., 2021: 201–203).

Беззаперечним фактом є існування низки проблем і суперечностей використання інноваційних технологій в освітній роботі з малюками. Лише глибоке опрацювання психолого-педагогічних засад аналізу змісту інноваційних технологій, їхнього впливу на освітній процес загалом і кожну зростаючу особистість зокрема, прогнозування життєздатності цих інновацій, ефективне управління інноваційним розвитком дошкільного закладу дадуть, на наше переконання, позитивний результат сьогодні і на майбутнє.

Список використаних джерел:

1. Абалонин С. SWOT-анализ деятельности предприятия. *Маркетинг*. 1999. Вып. 6.
2. Басюк У., Коваленко О. Інновації в дошкільній освіті України: необхідність чи модний тренд? *XXXII Міжнародна науково-практична конференція «Actual problems of modern science and practice»*. Бостон, 2021. С. 201–204.
3. Беленька Г. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.08. Київ, 2012. 495 с.
4. Даниленко Л., Довбищенко В. Експертиза інноваційних освітніх проєктів та технологій їхнього здійснення. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи* : зб. наук. праць / за ред. Л. Даниленко. Київ : Логос, 2001. Вип. 4. С. 12–18.
5. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., доповн. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.
6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; голов. ред. В. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
7. Закон України «Про інноваційну діяльність» (2012 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 18.07.2021).
8. Інноваційна діяльність вчителя : термінологічний словник / за заг. ред. О. Огієнко. Київ : Інститут педагогічної освіти й освіти дорослих НАПН України, 2016. URL: file:///C:/Users/%D0%9B%D0%B5%D0%BD%D0%B0/Downloads/2016_dictionary_innovative.pdf (дата звернення: 16.07.2021).
9. Інноваційні педагогічні технології : словник-довідник / автор-упорядник І. Дичківська. Рівне : РДГУ, 2003. 43 с.
10. Коваленко О. Інновації в дошкільній освіті: їх використання та критерії оцінювання. *Вісник Інституту розвитку дитини. Серія «Філософія, педагогіка, психологія»* : зб. наук. праць. Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. Вип. 5. С. 93–98.
11. Козак Л. Характеристика сучасних форм організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. *Інноватика у вихованні*. 2020. Вип. 12. С. 49–57.
12. Козак Л. Технологічні засади підготовки майбутніх магістрів з дошкільної освіти до інноваційної професійної діяльності. *Інноватика у вихованні*. 2021. Вип. 13. С. 18–27.
13. Концепція розвитку педагогічної освіти (2018 р.) : Наказ МОН України № 776 від 16 липня 2018 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 09.07.2021).
14. Крутий К. Термінологічне поле інновацій в дошкільній освіті. 2016. URL: <http://ukrreti.com/terminologichne-pole-innovacij-v-doshkilnij-osviti/> (дата звернення: 15.07.2021).
15. Кучай А. Формування готовності майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти до застосування інтерактивних педагогічних технологій у професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Умань, 2020. 341 с. URL: <https://nauka.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/08/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%9A%D1%83%D1%87%D0%B0%D0%B9.pdf> (дата звернення: 11.07.2021).
16. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації. *Рідна школа*, 1998. Вип. 12. С. 2–4.
17. Піроженко Т. Педагогічні інновації: критерії оцінки. *Дошкільне виховання*. 2000. Вип. 8. С. 3–4.
18. Пономаренко Т. Культуровідповідне управління якістю дошкільної освіти : навч.-метод. посібник. Луганськ : Альма-матер, 2006. 230 с.
19. SWOT-аналіз. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/SWOT-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7> (дата звернення: 10.07.2021).
20. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. Семенової. Одеса : Пальміра, 2006. 221 с. URL: <https://www.pedagogic-master.com.ua/public/semenova/slovník.pdf> (дата звернення 10.07.2021).
21. Словник української мови : академічний тлумачний словник (1970–1980 pp.). URL: <http://sum.in.ua/f/innovacija> (дата звернення: 08.07.2021).
22. Смольникова Г. Особливості інноваційної діяльності в закладах дошкільної освіти. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики* : зб. наук. праць. 2018. Серія 16. Вип. 30 (40). С. 129–132.
23. Фармацевтична енциклопедія / голова ред. ради та автор передм. В. Черних ; Нац. фармац. ун-т України. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Моріон, 2010. 1632 с. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/1421/metod-swot> (дата звернення: 14.07.2021).

References:

1. Abalotin, S. (1999). SWOT-analiz deyatelnosti predpriyatiya [SWOT analysis of the enterprise]. *Marketing*, issue 6 [in Russian].
2. Basiuk, U., Kovalenko, O. (2021). Innovatsii v doshkilnii osviti Ukrainy: neobkhidnist chy modnyi trend? [Innovations in preschool education in Ukraine: a necessity or a fashion trend?]. *XXXII Mizhnarodna nauково-praktychna Konferentsiia "Actual problems of modern science and practice"*. Boston, SSHA. P. 201–204 (in SSHA).
3. Bielienska, H.V. (2012) Teoretyko-metodychni zasady formuvannia profesiynoi kompetentnosti vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv v umovakh stupenevoi pidhotovky [Theoretical and methodical bases of formation of professional competence of educators of preschool educational institutions in the conditions of degree preparation]. *Dysertatsiia dokt. ped. nauk*: 13.00.08. Kyiv. P. 495 [in Ukrainian].
4. Danylenko, L.I., Dovbyshenko, V.I. (2001) Ekspertyza innovatsiinykh osvitnikh proiektiv ta tekhnolohii yikh zdiisnennia [Examination of innovative educational projects and technologies of their implementation]. *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy: Zb. nauk. pr. za red. L.I. Danylenko*. Kyiv : Lohos, issue 4. P. 12–18 [in Ukrainian].
5. Dychkivska, I.M. (2012) Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii [Innovative pedagogical technologies]. *Pidruchnyk. 2-he vyd. dopovn.* Kyiv : Akademydav. P. 352 [in Ukrainian].
6. Entsyklopediia osvity. (2008) [Encyclopedia of Education]. Akad. ped. nauk Ukrainy; holovnyi red. V.H. Kremen. Kyiv : Yurinkom Inter. P. 1040 [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy "Pro innovatsiinu diialnist" (2012) [Law of Ukraine "On Innovation"]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (data zvernennia 18.07.2021) [in Ukrainian].
8. Innovatsiina diialnist vchytelia: terminolohichni slovnyk. (2016) [Innovative activity of a teacher: terminological dictionary]. *Za zah. red. O.I. Ohienko*. Kyiv. Instytut pedahohichnoi osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrainy. URL: file:///C:/Users/%D0%9B%D0%B5%D0%BD%D0%B0/Downloads/2016_dictionary_innovative.pdf (data zvernennia 16.07.2021) [in Ukrainian].
9. Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: Slovnyk-dovidnyk. (2003) [Innovative pedagogical technologies: Dictionary-reference book]. Avtor-uporiadnyk I.M. Dychkivska. Rivne : RDHU. P. 43 [in Ukrainian].
10. Kovalenko, O. (2009). Innovatsii v doshkilnii osviti: yikh vykorystannia ta kryterii otsiniuvannia [Innovations in preschool education: their use and evaluation criteria]. *Visnyk Instytutu rozvytku dytyny. Seriia: Filosofiia, pedahohika, psykhologhiia*. Zb. nauk. prats. Kyiv. Vyd. NPU imeni M. P. Drahomanova, issue 5, P. 93–98 [in Ukrainian].
11. Kozak, L.V. (2020). Kharakterystyka suchasnykh form orhanizatsii osvitnoho protsesu v zakladakh doshkilnoi osvity [Characteristics of modern forms of organization of the educational process in preschool institutions]. *Innovatyka u vykhovanni*, issue 12. P. 49–57 [in Ukrainian].
12. Kozak, L.V. (2021). Tekhnolohichni zasady pidhotovky maibutnykh mahistriv z doshkilnoi osvity do innovatsiinoi profesiinoi diialnosti [Technological principles of preparation of future masters in preschool education for innovative professional activity]. *Innovatyka u vykhovanni*. Issue 13. P. 18–27 [in Ukrainian].
13. Kontseptsiiia rozvytku pedahohichnoi osvity (2018 r.) [The concept of development of pedagogical education]. Nakaz MON Ukrainy № 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (data zvernennia 09.07.2021) [in Ukrainian].
14. Krutii, K. (2016). Terminolohichne pole innovatsii v doshkilnii osviti [Terminological field of innovations in preschool education]. URL: <http://ukrdeti.com/terminologichne-pole-innovacij-v-doshkilnij-osviti/> (data zvernennia 15.07.2021) [in Ukrainian].
15. Kuchai, A.I. (2020). Formuvannia hotovnosti maybutnykh pedahohiv zakladiv doshkilnoi osvity do zastosuvannia interaktyvnykh pedahohichnykh tekhnolohii u profesiynii diialnosti [Formation of readiness of future teachers of preschool institutions for application of interactive pedagogical technologies in professional activity]. *Dysertatsiia kand. ped. nauk 13.00.04. m. Uman*. P. 341. URL: <https://nauka.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/08/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%9A%D1%83%D1%87%D0%B0%D0%B9.pdf> (data zvernennia 11.07.2021) [in Ukrainian].
16. Pidlasyi, I., Pidlasyi, A. (1998). Pedahohichni innovatsii [Pedagogical innovations]. *Ridna shkola*. Issue 12. P. 2–4 [in Ukrainian].
17. Pirozhenko, T. (2000). Pedahohichni innovatsii: kryterii otsinky [Pedagogical innovations: evaluation criteria]. *Doshkilne vykhovannia*, issue 8. P. 3–4 [in Ukrainian].
18. Ponomarenko, T. (2006). Kulturovidpovidne upravlinnia yakistiu doshkilnoi osvity [Culturally appropriate quality management of preschool education]. *Navch.-metod. posibnyk*. Luhansk : Alma-mater. P. 230 [in Ukrainian].
19. SWOT-analiz [SWOT analysis]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/SWOT-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7> (data zvernennia 10.07.2021) [in Ukrainian].
20. Slovnyk-dovidnyk z profesiynoi pedahohiky. (2006) [Dictionary-reference book on professional pedagogy]. Za red. A. V. Semenovoi. Odesa : PALMIRA. P. 221. URL: <https://www.pedagogic-master.com.ua/public/semenova/slovník.pdf> (data zvernennia 10.07.2021) [in Ukrainian].
21. Slovnyk ukrainskoi movy. Akademichnyi tlumachnyi slovnyk (1970–1980) [Verbal of the Ukrainian language. Academic explanatory dictionary]. URL: <http://sum.in.ua/f/innovacija> (data zvernennia 08.07.2021) [in Ukrainian].
22. Smolnykova, H. (2018). Osoblyvosti innovatsiinoi diialnosti v zakladakh doshkilnoi osvity [Features of innovative activity in preschool education institutions]. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Tvorchia osobystist uchytelia: problemy teorii i praktyky*. Zbirnyk naukovykh prats. Seriia 16, issue 30 (40), P. 129–132 [in Ukrainian].
23. Farmatsevtichna entsyklopediia. (2010) [Pharmaceutical encyclopedia]. Holova red. rady ta avtor peredm. V. P. Chernykh. Nats. farmats. un-t Ukrainy. 2-he vyd., pererobl. i dopovn. Kyiv : MORION. P. 1632. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/1421/metod-swot> (data zvernennia 14.07.2021) [in Ukrainian].